

การวิจัยเรื่อง แพทย์พื้นบ้านกับการใช้พืชสมุนไพร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา นี้วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลแพทย์พื้นบ้าน และเครือข่ายแพทย์พื้นบ้าน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาและรวบรวมการใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรคของแพทย์พื้นบ้าน และเพื่อศึกษาตรวจสอบชนิดพืชสมุนไพรและลักษณะทางพฤกษศาสตร์เพื่อจัดทำฐานข้อมูล การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แพทย์พื้นบ้านในการใช้พืชสมุนไพรและการบันทึกชนิดลักษณะสมุนไพรที่ใช้ แหล่งของสมุนไพร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา มี ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มภาคเอกชน เป็นกลุ่มที่ดำเนินธุรกิจด้านสมุนไพร และกลุ่มหมอพื้นบ้าน เป็นกลุ่มหมอพื้นบ้านในอำเภอต่างๆของจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มหมอพื้นบ้านดั้งเดิม และกลุ่มหมอพื้นบ้านรุ่นใหม่ ผลการสัมภาษณ์หมอพื้นบ้าน จำนวนทั้งหมด ๑๕๔ คน จาก ๑๐ อำเภอ อำเภอท่าตะเกียบ ๑๗ คน อำเภอสนามชัยเขต ๘ คน อำเภอบางคล้า ๘ คน อำเภอแปลงยาว ๑๗ คน อำเภอบ้านโพธิ์ ๑๔ คน อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ๑๖ คน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว ๒๕ คน อำเภอพนมสารคาม ๓๐ คน อำเภอคลองเขื่อน ๗ คน อำเภอบางปะกง ๑๑ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน ๑๐๓ คน (๖๗%) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เป็นหมอพื้นบ้านมานาน โรคที่หมอพื้นบ้านให้บริการมากที่สุด คือ โรคเรื้อรัง ไข้หวัด ไข้ลามทุ่ง รองลงมาคือ โรคตาชางในเด็ก ส่วนใหญ่ที่มาเป็นหมอพื้นบ้านเพราะอยากช่วยเหลือผู้ป่วย และมีความประทับใจเมื่อทราบว่ารักษาได้ผล ผู้ป่วยหายดีขึ้น

การสำรวจสมุนไพรร่วมกับหมอพื้นบ้านในป่าชุมชน ๓ แห่งคือ ป่าชุมชนหนองประโชน์ ป่าชุมชนร่มโพธิ์ทอง และป่าชุมชนธรรมรัตน์ใน อำเภอท่าตะเกียบ มีสมุนไพรจำนวนมากและมีหลายรายการที่ซ้ำกัน ส่วนที่ได้นำมาศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ๑๑๐ รายการ ได้นำมาเปรียบเทียบกับชื่อทั่วไปและชื่อวิทยาศาสตร์ และเปรียบเทียบสรรพคุณสมุนไพรจากคำบอกเล่าของหมอพื้นบ้านกับเอกสารอ้างอิง พบว่ามีสมุนไพรจำนวนมากสามารถนำมาใช้ประโชน์และศึกษาต่อยอดได้ กระบวนการวิจัยนี้เป็นการจัดการองค์ความรู้และทำให้เกิดความร่วมมือสนับสนุนเครือข่ายในระดับพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย